

การวิเคราะห์สถานะหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลาง

Debt Analysis of Agricultural Cooperatives' Members in the Central Part of Thailand

เสาวลักษณ์ วาดเขียน¹, วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์²

Souvalux Wadkhien and Vijitsri Sanguanwongse

Received : September 31, 2021 Revised : November 2, 2021

Accepted : December 12, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสถานะหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง 2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลมูลทุติยภูมิจากสำนักงานสถิติแห่งชาติและกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และข้อมูลปฐมภูมิโดยแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง จำนวน 414 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified sampling)

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่า 10,000 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำกว่า 10,000 บาท เป็นสมาชิกสหกรณ์มาแล้วมากกว่า 5 ปี – 10 ปี วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิกเพื่อใช้บริการสินเชื่อ มีหนี้กับสหกรณ์ 10,001-50,000 บาท ระยะเวลาการเป็นหนี้มากกว่า 1 ปี - 5 ปี และสาเหตุหลักที่กู้ยืมเงินคือ เพื่อใช้ในการเกษตร

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University.

² รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University.

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลาง ด้วยแบบจำลองทางเลือกเรียงลำดับ (Ordered Probit Model) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ ได้แก่ ระดับการศึกษา รวมถึงรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยด้านค่านิยม/ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ ได้แก่ การรู้จักบริหารเงินทำให้การก่อหนี้ลดลง การเสพสิ่งบันเทิง ความเลื่อมใสศาสนา ผู้มีรายได้สูงมีเงินออมมากกว่า รวมถึงค่าครองชีพสูง และปัจจัยด้านความจำเป็นในการบริโภค/อุปโภคที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ ได้แก่ ปัญหาภัยพิบัติ ความต้องการปัจจัยสี่ รวมถึงความต้องการทางด้านเทคโนโลยี

คำสำคัญ: หนี้สิน สหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร สมาชิกสหกรณ์การเกษตร

ABSTRACT

The goals of this study are: 1. To investigate the debt situation of agricultural cooperatives' members in the central part of Thailand. And, 2. To investigate the variables that influence the formation of debt among agricultural cooperatives' members in the central area. Secondary data from the National Statistical Office and the Cooperative Auditing Department were combined with primary data from 414 members collected through a questionnaire.

From the results of the study, agricultural cooperatives' members in the central part of Thailand, most of them have an average income per household of less than 10,000 baht, average expenditure per household of less than 10,000 baht, they have become members of a cooperative for more than 5 – 10 years. The objectives of membership are to use credit services, indebted to the cooperative 10,001-50,000 baht, the debt duration is more than 1 year - 5 years and the main reason for borrowing money is for use in agriculture.

The data were evaluated with the Ordered Probit Model. The results of the study into the factors that influence the debt burden of agricultural cooperatives' members in the central part of Thailand revealed two personal factors: education level and average monthly income. Five variables in value/attitude factors are the

ability of money management, fanatical devotion to entertainment, religious devotion, high-income earners have more savings in the bank, and the high cost of living has an impact on indebtedness. Finally, three variables regarding need for consumption are disaster situations, four basic needs, and technological requirements.

Keywords: Debt, cooperative, agricultural cooperative, agricultural cooperatives' members

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม เนื่องจากมีภูมิประเทศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และภูมิอากาศ ที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม แม้ว่าประเทศไทยจะพยายามไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม แต่ยังคงพึ่งพาอาศัยอาชีพเกษตรกรรม การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัว มีฐานการผลิตและบริการที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นในหลายสาขา และความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียนมีความเข้มข้นและชัดเจนขึ้น ขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้น โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้น รวมถึงการบริการทางสังคมทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึง ทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลงและคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น อย่างไรก็ตามโครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น จึงอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอก อีกทั้งความสามารถในการแข่งขันปรับตัวช้า เนื่องจากการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการสู่การใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมถึงนวัตกรรมยังดำเนินการได้น้อย ทำให้ฐานการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการมีผลิตภาพการผลิตต่ำ ประกอบกับประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพ ได้แก่ คุณภาพคน คุณภาพการศึกษา คุณภาพ

บริการสาธารณะและบริการสาธารณสุข สังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง ก่อให้เกิดความแตกแยก (สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564, 2560: 1)

สหกรณ์การเกษตร เป็นสหกรณ์ที่เกิดจากผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือสมาชิกด้วยธุรกิจสินเชื่อให้แก่สมาชิกเพื่อประกอบอาชีพ จัดหาสินค้ามาจำหน่าย รวบรวมผลผลิตมาจำหน่าย แปรรูปผลผลิตออกมาขาย ให้บริการและส่งเสริมการเกษตรต่าง ๆ ตลอดจนบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์ซึ่งมาจากการระดมหุ้น และสร้างความศรัทธาความเชื่อมั่นของสมาชิกเพื่อนำเงินมาฝากไว้กับสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2562)

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลาง จำนวน จำนวน 22 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตรัง นครนายก นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเสนอเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลางได้อย่างตรงจุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาภาระหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) แบบจัดเก็บข้อมูลครั้งเดียว ณ ช่วงเวลาที่กำหนด (One shot descriptive research design) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง ประกอบด้วย 22

จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง เพื่อนำข้อมูลมาทำการประมวลผล และวิเคราะห์ผล โดยอาศัยการแบ่งพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ตามรายงานรายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2560 ระดับจังหวัด ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยมีการแบ่งพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร ได้แก่ กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดปริมณฑล (นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) ภาคกลาง จำนวน 22 จังหวัด ภาคเหนือ จำนวน 17 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ภาคใต้ จำนวน 14 จังหวัด โดยในการศึกษานี้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาในเขตภาคกลาง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ สมาชิกของสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลางที่สหกรณ์มีการให้สินเชื่อแก่สมาชิก และมีการส่งรายงานทางการเงินประจำปี 2559 – 2560 ให้แก่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน 381 สหกรณ์ จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 360,357 คน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2560) ประกอบด้วย 22 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง โดยใช้เวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่ สิงหาคม 2562 – ตุลาคม 2562

เนื่องจากงานวิจัยนี้ทราบจำนวนประชากรการวิจัยที่แน่นอน (Finite population) สามารถกำหนดขอบเขตขนาดตัวอย่าง (Sample size) จากสูตรของ Taro Yamane โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างไม่เกินร้อยละ 5.0 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.0 จะได้ขนาดตัวอย่างในเบื้องต้นของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ในที่นี้กำหนดให้ค่าเท่ากับ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{360,357}{1+360,357(0.05^2)} \\ &= 399.56 \end{aligned}$$

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ 400 ราย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage sampling) เป็นกระบวนการในการเลือกพื้นที่ในการวิจัยในเขตภาคกลาง ดังนี้

หน่วยตัวอย่างขั้นที่ 1 ระดับจังหวัด เลือกตัวอย่างจังหวัดในภาคกลางจากทั้งหมด 22 จังหวัด ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) โดยเรียงลำดับจังหวัดที่มีจำนวนสินเชื่อต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร จากน้อยไปหามาก แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ จังหวัดที่มีจำนวนสินเชื่อต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับต่ำ จังหวัดที่มีจำนวนสินเชื่อต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับกลาง และจังหวัดที่มีสินเชื่อต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับสูง

หน่วยตัวอย่างขั้นที่ 2 ระดับจังหวัด สุ่มอิสระ (Simple Random Sampling) สุ่มจังหวัดในแต่ละระดับ ระดับละ 1 จังหวัด

หน่วยตัวอย่างขั้นที่ 3 ระดับสหกรณ์การเกษตร ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยเรียงลำดับสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดที่มีจำนวนสินเชื่อต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจากน้อยไปหามาก แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดตัวอย่างที่มีจำนวนสินเชื่อต่อสมาชิกระดับต่ำ สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสินเชื่อต่อสมาชิกระดับกลาง และสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสินเชื่อต่อสมาชิกระดับสูง

หน่วยตัวอย่างขั้นที่ 4 ระดับสหกรณ์การเกษตร สุ่มอิสระ สุ่มสหกรณ์การเกษตรในแต่ละระดับ ระดับละ 1 สหกรณ์

หน่วยตัวอย่างขั้นที่ 5 ระดับสมาชิกในสหกรณ์การเกษตร สุ่มอิสระในการให้สมาชิกทำแบบสอบถาม

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานะหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลางโดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 414 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ได้ใช้โปรแกรม

สำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ Ordered Probit Model

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพหลักในการเกษตร อาชีพเสริมที่ไม่ใช่การเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ท่านต้องอุปการะเลี้ยงดู รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของท่านและครอบครัว อายุการเป็นสมาชิกสหกรณ์ วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิก การเป็นหนี้สินกับสหกรณ์ สถาบันการเงินอื่น และนอกระบบโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ด้านข้อมูลส่วนบุคคล (n=414)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	216	52.2
หญิง	198	47.8
อายุ		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี	1	0.2
26 – 35 ปี	51	12.3
36 – 45 ปี	69	16.7
46 – 55 ปี	134	32.4
56 ปีขึ้นไป	159	38.4
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	194	46.1

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	114	27.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	69	16.7
ปวส./อนุปริญญา	29	7
ปริญญาตรี	11	2.7
สถานภาพ		
โสด	52	12.6
สมรส	332	80.2
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	30	7.2
อาชีพหลัก		
ทำนา	313	75.6
ทำไร่/ทำสวน	47	11.4
เลี้ยงสัตว์	35	8.5
อื่น ๆ	19	4.6
อาชีพเสริม		
ไม่มี	159	38.4
รับจ้าง	179	43.2
ค้าขาย	64	15.5
อื่น ๆ	12	2.9
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกันในปัจจุบัน		
1 – 2 คน	107	25.8
3 – 4 คน	212	51.2
5 – 6 คน	82	19.8
มากกว่า 6 คน	13	3.1
ไม่มี	87	21
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ท่านต้องอุปการะเลี้ยงดู		
1 – 2 คน	221	53.4
3 – 4 คน	76	18.4
5 – 6 คน	27	6.5

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มากกว่า 6 คน	3	0.7
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	196	47.3
10,001 – 15,000 บาท	116	28
15,001 – 20,000 บาท	46	11.1
20,001 – 25,000 บาท	23	5.6
25,001 – 30,000 บาท	22	5.3
มากกว่า 30,000 บาท	11	2.7
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของท่านและครอบครัว		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	234	56.5
10,001 – 15,000 บาท	144	34.8
15,001 – 20,000 บาท	25	6
20,001 – 25,000 บาท	5	1.2
25,001 – 30,000 บาท	6	1.4
อายุการเป็นสมาชิกสหกรณ์		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี	9	2.2
มากกว่า 1 ปี - 5 ปี	99	23.9
มากกว่า 5 ปี - 10 ปี	118	28.5
มากกว่า 10 ปี - 15 ปี	69	16.7
มากกว่า 15 ปี - 20 ปี	75	18.1
มากกว่า 20 ปี	44	10.6
วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิก(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ออมเงิน	182	44
เงินปันผล	225	54.3
สินเชื่อ	340	82.1
เฉลี่ยคืนเงินกู้	193	46.6
เงินสงเคราะห์ฌาปนกิจ	213	51.4

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สวัสดิการของสหกรณ์	84	20.3
จำนวนเงินที่เป็นหนี้กับสหกรณ์		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	51	12.3
10,001 – 50,000 บาท	130	31.4
50,001 – 100,000 บาท	92	22.2
100,001 – 150,000 บาท	42	10.1
150,001 – 200,000 บาท	52	12.6
มากกว่า 200,000 บาท	47	11.4
จำนวนปีที่เป็นหนี้กับสหกรณ์		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี	26	6.3
มากกว่า 1 ปี - 5 ปี	159	38.4
มากกว่า 5 ปี - 10 ปี	82	19.8
มากกว่า 10 ปี - 15 ปี	59	14.3
มากกว่า 15 ปี - 20 ปี	62	15
มากกว่า 20 ปี	26	6.3
เหตุผลที่ท่านกู้ยืมเงินจากสหกรณ์(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน (ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ฯลฯ)	260	62.8
เพื่อใช้ในการเกษตร	366	88.4
เพื่อใช้ในการทำอาชีพเสริมที่ไม่ใช่การเกษตร	85	20.5
เพื่อใช้ในการศึกษา (ค่าเทอมบุตร ฯลฯ)	111	26.8
เพื่อใช้ซื้อ/เช่า บ้านและที่ดิน	62	15
เพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาล	82	19.8

จากตารางที่ 1 ศึกษาสถานะหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง โดยใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในภาคกลางจำนวน 414 ราย มีรายละเอียดดังนี้

สมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลางส่วนใหญ่ เป็นเพศชายจำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 มีอายุ 56 ปีขึ้นไปจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 การศึกษาระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่าจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 สถานภาพสมรสจำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 80.2 อาชีพหลักในการเกษตรคือทำนาจำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6 อาชีพเสริมที่ไม่ใช่การเกษตรคือรับจ้างจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3 - 4 คนจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 ต้องอุปการะสมาชิกในครัวเรือน 1 - 2 คน จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาทจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาทจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 เป็นสมาชิกสหกรณ์มาแล้วมากกว่า 5 ปี - 10 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 วัตถุประสงค์การเป็นสมาชิกเพื่อใช้บริการสินเชื่อจำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 82.1 มีหนี้กับสหกรณ์ 10,001 - 50,000 บาทจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 เป็นหนี้มา มากกว่า 1 ปี - 5 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 สาเหตุหลักที่กู้ยืมเงินคือ เพื่อใช้ในการเกษตรจำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 88.4

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ Ordered Probit Model

การวิเคราะห์ส่วนนี้ใช้ตัวแบบจำลองทางเลือกเรียงลำดับ โดยมีตัวแปรตามซึ่งในที่นี้คือจำนวนเงินที่สมาชิกเป็นหนี้กับสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลางและตัวแปรอิสระจากปัจจัยด้านต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านค่านิยม/ทัศนคติ ปัจจัยด้านความจำเป็นในการบริโภค/อุปโภค พร้อมทั้งการทดสอบว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามที่คาดไว้หรือไม่

ตารางที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง ด้วยการวิเคราะห์ Ordered Probit Model

ตัวแปร	Coefficient t	Std. Error	z	P-value
ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	2.945	0.938	3.140	0.002***
ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น	2.631	0.939	2.802	0.005***
ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	1.863	0.962	1.937	0.053**
ระดับการศึกษาปวส./อนุปริญญา/ ปริญญาตรี	1.369	1.026	1.334	0.182*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนต่ำกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท	-2.189	0.634	-3.453	0.001***
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน 10,001 – 15,000 บาท	-1.831	0.637	-2.874	0.004***
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน 15,001 – 20,000 บาท	-1.676	0.68	-2.465	0.014***
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน 20,001 – 25,000 บาท	-2.262	0.754	-3.000	0.003***
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน มากกว่า 25,000 บาท	-0.654	0.739	-0.885	0.376
การรู้จักบริหารเงินทำให้การก่อหนี้ลดลง	0.386	0.138	2.797	0.005***
การเสถียรงาน	-0.503	0.097	-5.186	0.000***
ความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา	0.251	0.099	2.535	0.011***
ผู้ที่มีรายได้สูงมักจะมีเงินออมมากกว่าผู้ที่ มีรายได้น้อย	-0.298	0.103	-2.893	0.004***
ค่าครองชีพสูงขึ้น/สินค้ามีราคาแพงมาก ขึ้น	0.392	0.129	3.039	0.002***
ปัญหาภัยพิบัติ	-0.215	0.092	-2.337	0.019***
ความต้องการปัจจัยสี่	0.283	0.131	2.160	0.031**
ความต้องการทางด้านเทคโนโลยี	0.290	0.101	2.871	0.004***
Cut ₁	2.900	1.280		
Cut ₂	4.715	1.292		

ที่มา : จากการคำนวณด้วยโปรแกรม SPSS

หมายเหตุ: *, **, *** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.1 , 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคกลาง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลาง ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ปัจจัยด้านค่านิยม/ทัศนคติ ได้แก่ การรู้จักบริหารเงินทำให้ก่อหนี้ลดลง การเสพสิ่งบันเทิง ความเลื่อมใสศาสนา ผู้มีรายได้สูงมีเงินออมมากกว่า และค่าครองชีพสูง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ปัจจัยด้านความจำเป็นในการบริโภค/อุปโภค ได้แก่ ปัญหาภัยพิบัติ ความต้องการทางด้านเทคโนโลยี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และความต้องการปัจจัยสี่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล (Research Discussion)

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่ายการออม หนี้สิน ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้ และความต้องการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรกร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรกร ได้แก่ ภาค เขตชลประทาน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียนหนังสือ และจำนวนสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่ทำงานหารายได้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรกร ได้แก่ ตัวแปรภาค เขตชลประทาน เขตหมู่บ้านปลูกข้าว เพศของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรส การปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียนหนังสือ รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน และการเป็นหนี้ของครัวเรือน

ปัจจัยด้านค่านิยม/ทัศนคติ ที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ การรู้จักบริหารเงินทำให้ก่อหนี้ลดลง การเสพสิ่งบันเทิง ความเลื่อมใสศาสนา ผู้มีรายได้สูงมีเงินออมมากกว่า และค่าครองชีพสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นภพวิณ วรรณคุณรักษ์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย ข้าว และมันสำปะหลัง ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรที่เป็นหนี้และมีมูลค่านี้นมากเมื่อครอบครัวมีจำนวนสมาชิกมากขึ้นและจำนวน

สมาชิกที่มีรายได้มากขึ้นก็จะมีสามารถในการเข้าถึงแหล่งหนี้สินเพิ่มขึ้น เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนโยบายด้านราคาจากรัฐบาลเป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงและมีแนวโน้มประกอบเพียงแต่อาชีพเกษตรกรรมหลัก ไม่ประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ โดยมูลค่าหนี้สินจะเกิดจากการนำเงินกู้ยืมไปใช้ลงทุนในการเพาะปลูก และเมื่อเกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมากก็จะเน้นการประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

ปัจจัยด้านความจำเป็นในการบริโภค/อุปโภคที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ได้แก่ ปัญหาภัยพิบัติ ความต้องการปัจจัยสี่ และความต้องการทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ มาบุญ และ พัชรีย์ สุริยะ (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรภูเวียง จำกัด จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจ ระดับรายได้จากภาคการเกษตรและรายได้จากนอกภาคการเกษตร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ โดยสมาชิกที่ไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้ตามกำหนด ส่วนใหญ่จะมีรายได้จากภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรต่ำกว่าสมาชิกที่สามารถชำระคืนหนี้ได้ตาม ด้านปัจจัยภายนอก เช่น ภาวะสิ่งแวดล้อมหรือภัยธรรมชาติ และภาวะความอุดมสมบูรณ์ของที่ดิน มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการออม หรือการบริหารเงิน เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสามารถลดภาระการเป็นหนี้ และวางแผนจัดการเงินได้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตรึงราคาสินค้าต่างๆ ไม่ให้สูงจนเกินไป เนื่องจากค่าครองชีพสูง และปัจจัยสี่มีผลต่อการก่อหนี้สมาชิกสหกรณ์การเกษตร
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนงานดำเนินการป้องกันภัยพิบัติ เพื่อลดความเสียหายต่อพืชผลการเกษตร และมีแนวทางในการเยียวยาเกษตรกรหลังเกิดภัยพิบัติ เพื่อไม่ให้สมาชิกสหกรณ์การเกษตรก่อหนี้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

สหกรณ์การเกษตรควรจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ในการบริหารเงิน สนับสนุนการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และส่งเสริมการออมเงินแก่สมาชิก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในพื้นที่ภาคอื่นนอกเหนือจากภาคกลาง เช่น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ รวมถึงกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดปริมณฑล เพื่อทราบถึงสถานะหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในภาพรวมระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2562. สารสนเทศความรู้ทางการเงินสหกรณ์การเกษตร ประจำปี 2562.

ค้นจาก www.cad.go.th.

_____. 2560. ผลการดำเนินงานสหกรณ์ ประจำปี 2560. ค้นจาก www.cad.go.th.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2561. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560 ทัว
ราชอาณาจักร. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2561. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่ายการออมหนี้สิน ปัจจัย
ที่ กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรกร. ค้นจาก
www.oae.go.th

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. ค้นจาก www.nesdc.go.th.

พัชรินทร์ มาบุญ และ พัชรี สุริยะ. 2559. ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรวิเวียง จำกัด จังหวัดขอนแก่น. ค้นจาก <https://ag2.kku.ac.th>.

ปิ่นภพปวีณ รณรงค์นุรักษ์. 2558. ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย ข้าว และมัน
สำปะหลัง กรณีศึกษาเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี. ค้นจาก
<http://ethesisarchive.library.tu.ac.th>.